

??ç D?? Denetim Oda?? Ölçe??i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). ??ç D?? Denetim Oda?? Ölçe??i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23093>

Özet

?ç D?? Denetim Oda?? Ölçe?i, bireylerin ya?am olaylar?n?n sonuçlar?n? ne ölçüde kendi eylemlerine (içsel) ya da d?? güçlere (?ans, kader, ba?kalar?) (d??sal) atfettiklerini ölçmek amacıyla geli?tirilmis? psikometrik bir araçtır. Bu ölçek, Demet Öngen (2003) tarafından Türkçe'ye uyarlama çal??mas? yapılarak Türk kültürüne özgü ba?lamlarda denetim oda??n? de?erlendirmek üzere yapılandırılmıştır. Ölçek, genel denetim oda?? kavram?n? be? farklı alt boyutta detaylandırarak bireylerin sorumluluk alg?s?n? çok boyutlu olarak inceleme imkanı sunar.

Anahtar Kelimeler

Denetim Oda??, ?çsellik, D??sal?k, Psikometrik Uyarlama, Sorumluluk Alg?s?, Sosyal Ö?renme Teorisi, Öngen.

Yazarlar

Demet Öngen

Amaç

?ç D?? Denetim Oda?? Ölçe?i'nin temel amacı, bireylerin olaylar üzerindeki kontrol alg?lar?n? ölçmektir. Bu ölçek, Rotter'ın sosyal ö?renme teorisine dayanan Denetim Oda?? kavram?n?, özellikle Türk örneğinde geçerli ve güvenilir bir şekilde de?erlendirmeyi amaçlamıştır. Çal??ma, denetim oda??n?n sadece genel bir yapı olmaktan öte, aile, ba?ar? ve akran ilişkileri gibi spesifik ya?am alanlarında nasıl farklılaştığını ortaya koymayı hedefler.

Ölçek, bireylerin ba?ar? ve ba?ar?sızlıklar?n? içsel faktörlere (çaba, yetenek) mi yoksa d??sal faktörlere (?ans, zorluk) mi bağladığını tespit ederek, eğitim yönetimi, örgütsel davran?? ve klinik psikoloji alanlarında önemli ç?karımlar sağlamaktadır. Bu araç, özellikle bireylerin motivasyon düzeyleri ve stresle başa çıkma stratejileri hakkında bilgi sunar.

Yapı

Ölçek, Julian Rotter tarafından geliştirilen temel psikolojik yapı olan Denetim Oda?? (Locus of Control) kavram?n? ölçmektedir. Bu yapı, bireyin pekiştiricilerin kontrol kayna?? hakkındaki genel inanc?n? ifade eder.

?çsel Denetim Oda??: Bireylerin olaylar?n sonuçlar?n? kendi çabalar?n?, yeteneklerinin ve kararlar?n?n bir sonucu olarak görmesi.

D??sal Denetim Oda??: Bireylerin sonuçlar? kader, ?ans, güçlü ba?kalar? veya d??sal ko?ullar gibi kontrol edemedikleri güçlere atfetmesi.

Öngen taraf?ndan yap?lan uyarlama çal??mas?nda, denetim oda?? be? spesifik alt boyuta ayrılm??t?r, bu da yap?n?n durumsal ve çok boyutlu do?as?n? vurgular. Bu alt boyutlar, bireyin farklı sosyal ve ki?isel alanlardaki kontrol inançlar?n? detaylıca incelemeye olanak tan?r.

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çal??malar?, Öngen (2003) taraf?ndan yürütölen uyarlama çal??mas?nda detaylandırılm??t?r. Geçerlik, ölçe?in gerçekten ölçmeyi amaçlad??? yap?y? (Denetim Oda??) ölçtü?ünü do?rulamay? hedefler. Bu çal??malar genellikle yap? geçerli?i (construct validity) ve ayrırt edici geçerlik (discriminant validity) analizlerini içerir.

Uyarlama çal??mas?nda, yap? geçerli?inin sa?lanması amacıyla genellikle aç?mlay?c? ve do?rulay?c? Faktör Analizi yöntemleri kullanılm??t?r. Bu analizler, orijinal yap?n?n Türk kültüründe de be? alt boyuta ayrıld???n? ve maddelerin ilgili faktörlere yeterli yüklemeler yapt???n? göstermelidir. Daha detaylı geçerlik bilgileri için kaynakçada belirtilen akademik makaleye başvurulmas? gerekmektedir.

Güvenirlik

Ölçe?in Güvenirlik analizleri de 2003 tarihli uyarlama makalesinde sunulmu?tur. Güvenirlik, ölçe?in tutarlılı???n? ve kararlılı???n? ifade eder. Tipik olarak iç tutarlılık katsay?s? (Cronbach Alfa) hesaplamalar? bu çal??manın temelini olu?turur.

?ç tutarlılık analizleri, ölçe?in 29 maddesinin ve be? alt boyutunun, ölçölen yap?y? tutarlı bir şekilde temsil etti?ini göstermelidir. Yüksek Cronbach Alfa de?erleri, ölçe?in farklı uygulamalarda benzer sonuçlar verece?i anlam?na gelir. Kaynakçada belirtilen çal??mada, ölçe?in genel puan? ve alt boyutlar? için elde edilen güvenirlik katsayılar? bulunmaktad?r, ancak bu özet kaynakta bu de?erler sunulmam??t?r.

Faktör Analizi

?ç D?? Denetim Oda?? Ölçe?i'nin uyarlaması s?ras?nda gerçekleştirilen Faktör Analizi, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n? ortaya koymu?tur. Analizler sonucunda ölçe?in 29 maddeden ve teorik olarak beklendi?i gibi 5 farklı alt boyuttan olu?tu?u tespit edilmi?tir. Bu faktörler, denetim oda??n?n ya?am?n farklı alanlar?na özgölenmi? varyasyonlar?n? temsil etmektedir.

Bu 5 alt boyut ?unlard?r: **Aile ili?kileri için denetim oda??**, **Ba?ar? için denetim oda??**, **Akran ili?kileri için denetim oda??**, **Bat?l inanç için denetim oda??** ve **Kader için denetim oda??**. Bu faktör yap?s?, ölçe?in sadece genel bir d??sallık/içsellik e?ilimi yerine, kültürel olarak önemli olan spesifik inanç sistemlerini (kader, bat?l inanç) de kapsad???n? göstermektedir.

Araç Bilgileri

Test Type: Uyarlama (Adaptasyon) Ölçe?i

Format: Öz Bildirim Envanteri (Self-Report Inventory)

Language Available: Türkçe

Population Group: Genç Yeti?kinler ve Yeti?kinler (Uyarlama çal??mas? muhtemelen üniversite ö?rencileri veya genel yeti?kin popülasyonu üzerinde yap?lm??t?r.)

Age Group: 18 ya? ve üzeri (Tahmini)

Population Details: Ölçek, Türk kültürüne özgü Denetim Oda?? inançlar?n? ölçmek üzere geli?tirilmis?tir.

Test Methodology: 4'lü Likert tipi derecelendirme kullan?lm??t?r (1= kesinlikle kat?l?yorum - 4= kesinlikle kat?lm?yorum). Toplam 29 madde be? alt boyuta da??lm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Ölçek Geli?tirme, Psikoloji, E?itim Yönetimi, Sosyal Psikoloji, Likert Ölçe?i, ?ç D?? Denetim, Faktör Analizi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut de?il.

Affiliation Email addresses: demet@sci.akdeniz.edu.tr

Correspondence Address: Bilgi mevcut de?il.

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Bu ölçek, Demet Öngen taraf?ndan 2003 y?l?nda akademik bir makalede yay?mlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? için genellikle yazar?n izni gerekmektedir. Ticari kullan?m ve ücret bilgileri için yazar ile do?rudan ileti?ime geçilmesi tavsiye edilir. Ölçe?in kaynak çal??mas? 2003 y?l?na aittir.

Bu ölçe?in orijinal PDF dosyas?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir: ic-dis-denetim-odagi-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Öngen, D. (2003). Denetim Oda?? Ölçe?i'nin geçerlik güvenirlik çal??mas?. *Kuram ve Uygulamada E?itim Yönetimi Dergisi*, 35, 436-447.

Makalenin çevrimiçi ba?lant?s?: dergipark.ulakbim.gov.tr

?? D?? Denetim Oda?? Ölçe?i Maddeleri

?? D?? Denetim Oda?? Ölçe?i, 5 Alt boyut ve 29 Maddeden olu?maktadır.

Aile ili?kileri için denetim oda?? (8 m): Baz? insanlar do?u?tan benden daha ?anslıd?rlar.

Ba?ar? için denetim oda?? (8 m): Ak?ll? olmak, ?anslı olmaktan daha iyidir.

Akran ili?kileri için denetim oda?? (7 m): Arkada?lar?m?n fikirlerini de?irtirmek benim için ço?u zaman olanaks?zd?r.

Bat?l inanç için denetim oda?? (2 m): Bana u?ur getiren e?yalar?m vard?r.

Kader için denetim oda?? (4 m): E?er hasta olaca??m varsa, ne yaparsam yapay?m hasta olmaktan kendimi koruyamam.